

Recenzja rozprawy i pracy doktorskiej mgr Wojciecha Pilarskiego
pt. *Obrazowanie graficzne rytmu ataktycznego*
sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki, dyscyplinie
sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki na Wydziale Sztuki
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Mgr Wojciech Pilarski w ramach pracy doktorskiej zatytułowanej *Obrazowanie graficzne rytmu ataktycznego* przedstawił rozprawę teoretyczną o tym właśnie tytule oraz dokumentację prac artystycznych.

Praca teoretyczna obejmuje poza wstępem i zakończeniem dwa wyodrębnione rozdziały, które wprowadzają nas kolejno w obszary związane zarówno z teoretycznymi poszukiwaniami Autora, jak i jego własnymi doświadczeniami artystycznymi. Już we Wstępie odnajdujemy deklarację dotyczącą sytuowania swoich poszukiwań na styku sztuki i kultury. Autor skupia się na wprowadzeniu odbiorcy w krąg jego zainteresowań światem zwierząt i motywami, które nazywa bestiarycznymi oraz przybliża rozumienie terminu cyklu i rytmu w szerokim spektrum sztuki w tym m. i. muzyki, architektury i literatury.

Pierwszy rozdział zatytułowany *Dokumentacja prac graficznych* przedstawia cykl prac zatytułowanych *Rytm* i opatrzonych kolejnymi numerami od 1 do 11, przygotowany dla potrzeb przeprowadzenia przewodu doktorskiego. Cykl zrealizowany został w technice mieszanej z uwzględnieniem metod wklęsłodruku i wypukłodruku. Na cykl składają się dwie grupy liczące po 5 prac o wymiarach odpowiednio 25 x 50 cm i 45 x 65 cm oraz pojedyncza grafika kolista o przekroju 50 cm.

Rozdział drugi – *Obrazowanie graficzne rytmu ataktycznego*, to próba poszukiwania własnej odpowiedzi na złożoność pojęcia rytmu, który fascynował wielu artystów i naukowców na przestrzeni wieków.

Paragraf pierwszy tego rozdziału: *Czym jest rytm?* przynosi próby odpowiedzi na tytułowe pytanie zarówno w głębszej perspektywie historycznej (Arystoksenos z Tarentu), bliższej (muzykolog Thomas Taig, filolog klasyczny Edward Adolf Sonnenschein), jak i z perspektywy współczesnej (filozof John Dewey). Autor wskazuje także na relację jaka zachodzi między rytmem, a symetrią.

Paragraf drugi nosi tytuł *Rytm jako zjawisko występujące w naturze*.

Autor dysertacji wskazuje na fakt, że *od zarania dziejów rytm przyrody mocno oddziaływał na człowieka i był obecny w sztuce* (s. 23). Te rytmy natury to: *rytmy dobowe, roczne, rytmy obrotów ciał niebieskich, symetryczne struktury roślin i drobnych organizmów zwierzęcych* (tamże, s. 23). Poruszone, choć nie rozwinięte szerzej pozostają wątki dotyczące tzw. ciągu Fibonacciego, ornamentu oraz obecności fraktali w sztuce współczesnej. W polu zainteresowania odnotowana zostaje jedynie twórczość Władysława Strzemińskiego i Katarzyny Kobro.

W paragrafie trzecim *Inspiracje światem zwierząt* ukazuje przekrojowo w ujęciu historycznym relację człowieka i świata zwierzęcego, nawiązując m. i. do propozycji filozoficznych i religijnych.

Paragraf czwarty *Warsztat twórczy* wprowadza nas najpierw w szeroko rozumiany krąg zagadnień grafiki artystycznej, w jej szkicowo zarysowane dzieje oraz wybrane postacie (Albrecht Dürer, Rembrandt van Rijn, Francisco Goya). W dalszej jego części mgr Wojciech Pilarski deklaruje łączenie w swojej twórczości doświadczeń graficznych z ubiegłych stuleci z tendencjami współczesnymi, co przekłada się na imperatyw poszukiwania innowacyjnych środków wyrazu.

Przygotowana rozprawa doktorska pozwala zapoznać się z szerokim spojrzeniem Autora, które wykracza daleko poza obszar sztuk wizualnych, odnosząc się w uzasadniony sposób do analogii z obszaru muzyki, architektury, filozofii, czy teologii. Pracę doktorską *Obrazowanie graficzne rytmu ataktycznego* charakteryzuje niezbędna spójność dostrzegalna we wzajemnym przenikaniu i dopełnianiu się części teoretycznej i artystycznej, zaprezentowanej w postaci dokumentacji cyklu prac graficznych. To wszystko złożyło się na interesującą całość, która z jednej strony pozwoliła na dojrzałe i skuteczne zmierzenie się z wyzwaniem

artystycznym i zarazem tematem badawczym, z drugiej zaś – dała asumpt do ewentualnych dalszych prób i rozważań.

Ze swojej strony chciałabym podzielić się kilkoma bardziej szczegółowymi refleksjami, które towarzyszyły mojej recepcji tej pracy doktorskiej. W szerokim spektrum przedstawionych przykładów dotyczących zagadnienia rytmu i artystycznych zainteresowań światem zwierząt zabrakło mi nawiązania do zjawisk artystycznych i ich konotacji związanych ze sztuką współczesną. Idąc tym tropem, wydaje mi się, że przedstawiony cykl prac wypada sytuować bardziej w kategoriach motywów animalistycznych, niż bestiarycznych. Z tymi ostatnimi mamy do czynienia np. w przypadku twórczości Jana Lebensteina (m. i. w cyklu *Potworne zwierzęta* oraz inspirowanych literaturą cyklami *Folwark zwierzęcy* i *Apokalipsa*). Motywy bestiaryczne wskazywały w tym przypadku na silne odczucie bezradności wobec zła i patologicznych uwikłań społecznych człowieka. Inny przykład stanowi natomiast twórczość Henryka Musiałowicza, który poza malarstwem i obiektami przestrzennymi uprawiał także rysunek i grafikę. W powstałym w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku cyklu *Krajobraz animalistyczny* artysta dał wyraz swojej postawie o której pisano później: „Henryka Musiałowicza nie interesuje kształt jednostkowy, wygląd jakiejś jednej twarzy, postaci ludzkiej czy zwierzęcej, sceneria określonego pejzażu. Poszukuje ich wewnętrznego sensu, ich ponadczasowości”¹.

Wydaje mi się, że postawa artystyczna Wojciecha Pilarskiego jest bliska poszukiwaniom zorientowanym na odkrywanie poprzez rytm elementów ładu zarówno w perspektywie antropologicznej, społecznej, jak i w szeroko rozumianym porządku natury. Jest to raczej postawa wędrowcy, odnajdującego w drodze przydatne inspiracje, niż artysty wybierającego eksplorację najbliższego kręgu własnej egzystencji. Biorąc pod uwagę, że w ramach procesu twórczego deklaruje on istotną i systematyczną rolę zapisu fotograficznego, wydaje się, że warto było ten element uwzględnić w pracy doktorskiej jako rodzaj osobistego *szkicownika*.

¹ Nowaczyk W., Świat Henryka Musiałowicza i świat według Niego, w: Henryk Musiałowicz, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Poznań 2002, s. 27.

Reasumując: całościową propozycję magistra Wojciecha Pilarskiego obejmującą rozprawę teoretyczną oraz cykl prac graficznych uznaję za oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego i popieram wniosek o nadanie mgr Wojciechowi Pilarskiemu stopnia doktora sztuk pięknych. Rozprawa doktorska spełnia wymagania określone w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (z późniejszymi zmianami).

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Andrzej Słowacki". The signature is written in a cursive style with some flourishes.